

Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Eğitim-Öğretim Etkinlikleri Açısından Değerlendirilmesi

Assessment of instructors with regard to instructional activities in classrooms

Mehmet MURAT

Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fak. Eğ. Bil. Böl. Gaziantep-TÜRKİYE

Hacı İsmail ASLANTAŞ

D. Ü. Ziya Gökalp Eğ. Fak.i Eğ. Bil. Böl. Diyarbakır-TÜRKİYE

Habib ÖZGAN

G. Ü. Kilis Muallim R. Eğ. Fak. Eğ. Bil. Böl. Kilis-TÜRKİYE

ÖZET

Bu araştırma, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümünde görev yapan öğretim elemanlarının sınıf içi eğitim-öğretim etkinliklerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma; 2003-2004 öğretim yılında okuyan 500 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, "Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Eğitim-Öğretim Etkinliklerini Değerlendirme Ölçeği" kullanılmıştır. Elde edilen bulgular; "t" testi, tek yönlü varyans analizi ve Scheffe testinden yararlanılarak değerlendirilmiştir. Öğrenci algılarına göre öğretim elemanlarının sınıf içi eğitim öğretim etkinlikleri ile ilgili toplam 28 maddeden 15 inde "çok azı" diğer 13 maddede ise "yarısı" yeterli olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin cinsiyetleri ve sınıf düzeyleri öğretim elemanlarının sınıf içi etkinlikleri yerine getirme düzeylerine ilişkin algılarında farklılık oluştururken bölümleri ise farklılık oluşturmadığı sonucuna varılmıştır. Araştırma sonuçları doğrultusunda öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf yönetimi, öğretim elemanı, üniversite öğrencileri

ABSTRACT

This research has been conducted to evaluate instructional activities implemented in classrooms by the instructors at the Department of Elementary Education, Ziya Gökalp Faculty of Education, Dicle University. It has been performed on 500 students studying in 2003-2004 academic years. During the research process, "instructional activities assessment scale" has been used. The findings of the research have been evaluated by using "t" test, single-way variance analysis and Scheffe test. 28 items were listed regarding the instructional activities. Few activities were found to be enough in 15 items and the half of the activities were found to be enough in 13 items. It has been also found that the genders and the classroom levels of students affect the instructors' perceptions towards the practice level of instructional activities. However, the programs of students don't change the instructors' perceptions. Suggestions have been provided according to research outcomes.

Key Words: Classroom management, instructor, college students.

1. Giriş

Sosyal bir sistem olan eğitim, birbiriyle bağlantılı ve her birini etkileyen öğrenci, öğretmen, program, veli, okul yönetimi, ders araç-gereçleri vb. öğelerden oluşmaktadır. Bu öğelerden öğretmen, öğrenci ve program temel öğeler olarak kabul edilmektedir. Eğitim-öğretim etkinliklerinin sağlıklı, etkili ve verimli olarak yürütülmesi adı geçen öğeler arasındaki ilişkilerin uyumlu ve etkili olmasına bağlıdır.

Eğitim kurumları olan okulların varlık nedeni, yeni nesilleri sağlıklı ve verimli bir şekilde yetiştirerek toplumsal yaşamın kalitesinin gelişmesini sağlamaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için okul etkinlikleri planlanır, örgütlenir ve uygulanır. Bu etkinlikleri gerçekleştirmede en önemli görev ve sorumluluk öğretmene aittir (Gökçe, 2002:111-119).

Eğitsel amaçların gerçekleştirilebilmesi için yapılması gereken etkinliklerin yükü ve sorumluluğu büyük ölçüde öğretmenlerin üzerindedir. Eğitsel amaçların gerçekleştirilmesi açısından etkinliklerin odağında olan öğrenciyi etkileme gücü bakımından öğretmenin diğer öğelerden önde olduğu söylenebilir. Küçükahmet (1993:77)'e göre, bir ülkede yeni nesillerin ve ülkenin ihtiyacı olan insan gücünün yetiştirilmesinden eğitim sisteminin en önemli ögesi olan öğretmen sorumludur.

İlköğretimden üniversiteye kadar öğretimin her kademesinde öğretmenler eğitim-öğretim etkinliklerinin büyük çoğunluğunu öğrencilerle etkileşim içinde olunan sınıf ortamında gerçekleştirirler. Başar (2003:6)'a göre sınıf, hazırbulunuşluk, gelişim ve diğer özellikler bakımından birbirlerine benzeyen öğrencilerin oluşturduğu grubun adıdır. Sınıf yönetimi ise, hazırbulunuşluk düzeyleri benzer grupların yönetilmesidir. Eğitim yönetiminin kalitesi, büyük ölçüde, sınıf yönetiminin kalitesine bağlıdır. Öğreten konumundaki öğretmenlerin sahip olduğu özellikler öğrenen konumundaki öğrencilerin davranışlarını doğrudan etkilemektedir (Açıkgöz, 1996:12).

Toplumsal ve bireysel açıdan eğitimle gerçekleştirilmek istenen bir çok amaç vardır. Bu amaçların gerçekleştirilmesi, birçok faktöre bağlı olmakla birlikte temel belirleyici faktör eğitim öğretim etkinliklerin amaçlı, planlı ve düzenli yapılmasıdır. Bu etkinliklerin belirlenen hedefleri gerçekleştirilmesi etkili sınıf yönetimini; etkili sınıf yönetimi ise etkili öğretmeni gerektirir. Köktaş'a (2003:1) göre, sınıf yönetimi öğretimin temel önkoşuludur. Sınıf yönetimi, öğretimin amaçlarına ulaşmasına yardımcı olan, öğrenme ve öğretme ortamının oluşturulması ve yürütülmesi için yapılan etkinlikler (sınıfın fiziksel ortamını düzenleme, kuralları oluşturma, derslerde dikkati çekebilme, eğitsel etkinliklerde yer almayı sağlama vb.) olarak tanımlanabilir.

Öğrencileri motive edici etkinlikleri gerçekleştirme, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun öğrenme yaşantıları oluşturma, öğrencilerin dikkatlerini çekip uyanık tutabilme, istenmeyen davranışları uygun stratejiler kullanarak ortadan kaldırma, zamanı etkili kullanma vb. özellikler, öğretmenlerin etkili bir sınıf yönetimi açısından sahip olması gereken özelliklerdendir. Ayrıca yeterli alan bilgisine ve genel kültür bilgisine sahip olma, temel insan ilişkileri becerisinde yeterlilik ve öğretmenlik meslek bilgisi yeterliliğine sahip olma, etkili bir sınıf yönetimi açısından öğretmenlerde mutlaka bulunması gereken özelliklerdir.

Etkili bir öğrenme ortamı oluşturmak isteyen bir öğretmen, elindeki tüm imkanları ve materyalleri kullanarak, sınıfı en iyi nasıl örgütleyeceği konusunu çok yönlü olarak düşünmelidir. Öğrenme-öğretme sürecinde, konuların özelliklerine ve öğrencilerin

beklentilerine en uygun olan etkinlikler belirlenerek sınıf içi öğretim süreçleri gerçekleştirilmelidir (Gökçe, 2002:111-121).

Eğitim yönetimini etkileyen faktörler aynı zamanda sınıf yönetimini de etkileyen faktörlerdir. Etkili bir öğretmen, sınıf yönetimini etkileyen faktörleri iyi bilmenin yanı sıra sınıf yönetimi açısından bunları iyi analiz edebilmeli ve sınıf yönetimi etkinliklerinde bu faktörlerin etkilerini doğru kestirerek etkinliklere yön verebilmelidir.

Toplumsal kalkınmayı sağlamanın temel şartlarından birinin nitelikli insan kaynağı olduğu bilinmektedir. Nitelikli insan kaynağını sağlamak ancak etkili ve bütün öğeleriyle nitelikli bir eğitim sistemi ile mümkün olabilir. Eğitim sisteminin etkililiği büyük ölçüde nitelikli öğretmenlere bağlıdır.

Bugün tüm dünyada benimsendiği gibi toplumların gelişmişlik ve refah düzeyleri öncelikle eğitim sistemlerinin başarı düzeyi ile doğru orantılıdır. Eğitim sisteminin başarısı temelde, sistemi işletecek öğretmenlerin niteliği ile çok yakından ilişkilidir. “Ulusal ideallerin yayılması; toplumsal, siyasal ve ekonomik yaşamın gelişmesi bireylerin davranışlarını değiştirmekle görevli olan öğretmenlerin niteliğine bağlıdır. Bu nedenle, öğretmenlerin yetiştirilmesine ayrı bir özen gösterilmelidir” (Saracaloğlu, 1991:81-85).

Öğretmenlik, bilginin çoğalması, çok hızlı değişmesi ve yenilenmesi gerçeğine uygun olarak araştırmaya, öğrenmeye ve gelişmeye gereksinimi olan bir meslektir. Bu nedenle öğretmenlere yetiştirilmeleri sürecinde hızlı bir şekilde artan, değişen ve yenilenen bilgiye ulaşmak için bilgi kaynaklarıyla iletişim ve etkileşimde bulunmayı ve gelişen teknolojinin imkanlarını eğitim öğretim etkinliklerinde kullanmayı öğretmek gerekmektedir. Bu da iyi yetişmiş, deneyimli, yeniliklere ve değişmelere karşı duyarlı, nitelikli öğretmen yetiştirmenin gereğine inanmış olan nitelikli öğretim elemanları ile sağlanabilir.

İlköğretimin temel eğitim kademesi olması daha sonraki eğitim kademelerine devam edecek olan öğrencilerin temel bilgi, beceri ve davranışları burada kazanmalarını zorunlu kılmaktadır. Bu eğitim kademesinin başarısı ya da başarısızlığı ileriki eğitim

kademelerinde belirleyici olmaktadır. Bu nedenle bu eğitim kademesinde görev alacak öğretmenlerin yetiştirilmesine özel bir önem verilmesi gerekir.

Nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi öncelikli olarak öğretmen yetiştiren kurumların sorumluluğundadır. Öğretmen yetiştiren kurumlar topluma uyum sağlayacak, toplumu geliştirecek nitelikli insan gücü yetiştirecek öğretmenleri eğitilir. Bu nedenle öğretmen yetiştirmenin başarısı, öğretim üyelerinin niteliği ile doğrudan ilişkilidir (Türkoğlu, 1991:113-116).

Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini etkili olarak gerçekleştirebilmeleri, önemli ölçüde, hizmet öncesinde aldıkları eğitime bağlıdır. Bu süreçte en önemli faktörlerin başında öğretim elemanlarının geldiği söylenebilir. Küçükahmet (1993:134) “Öğretmenlerin yalnızca tutum ve davranışları değil öğrenciyi etkileyen tüm özellikleri, gördükleri eğitime göre şekillenmektedir. Dolayısıyla öğretmenin niteliği, eğitiminin niteliği ile özdeşir” diyerek öğretmenlerin yetiştirilmeleri sürecinde öğretim elemanlarının niteliğinin ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır.

XII. Milli Eğitim Şurası’nda, Öğretmen Yetiştirme Komisyonu’nun raporunda, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına öğretim elemanı sağlanması ve yetiştirilmesi ile ilgili öneriler bölümünde “öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarında görev alacak öğretim elemanlarının akademik formasyon, kişilik ve davranış özellikleri bakımından öğretmen adaylarına örnek olacak nitelikleri taşımalarına ayrı bir özen gösterilmelidir” denilerek, öğretim elemanlarının nitelikli olmaları gerektiğine vurgu yapılmıştır.

Öğretmenlerin onları izleyen öğrenciler tarafından her bakımdan etkilenmesi, davranışlarının model alınması ve taklit edilmesi ilköğretimden üniversiteye kadar her öğretim kademesinde olmaktadır. Öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğretim elemanlarının da öğretmen adayı olan öğrencileri etkilemesi beklenir. Öğretmen adayı olan öğrenciler, derslerine giren öğretim elemanlarının öğretmenlik ve sınıf yönetimi uygulamalarını gözlemleyerek öğretmenlik mesleğine ilişkin bilgi, anlayış ve tutumlar kazanabileceklerdir. Bu nedenle eğitim fakültelerinde görev yapan öğretim

elemanlarının etkili öğretmenlik ve sınıf yönetimi becerileri bakımından yeterli olmaları ve kendilerini sürekli yenileyip geliştirmelerinin son derece önemli olduğu düşünülmektedir.

Eğitim fakültelerindeki birer öğretmen adayı olan öğrencilerin algılama ve bakış açılarıyla, öğretim elemanlarının sınıf yönetimi becerilerinin nasıl olduğunun belirlenmesi, hem öğretim elemanlarından beklenen bilgi, beceri, tutum ve davranışların belirlenmesine hem de öğretmen adayı öğrencilerin beklentilerinin ortaya çıkarılmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca öğrencilerin, derslerine giren öğretim elemanlarının sınıf etkinliklerine ilişkin görüşleri, öğretim elemanlarının sınıf yönetimi etkinliklerindeki becerilerinin nasıl olduğuna dair bir kanı oluşturulmasına yardımcı olacaktır.

Söz konusu görüş ve düşüncelerden hareketle bu çalışmada, ilköğretime öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğretim elemanlarının, sınıf yönetimi becerilerinin nasıl olduğu, bu kurumlarda okuyan öğretmen adayı öğrencilerin görüşleri doğrultusunda belirlenmeye çalışılmıştır.

1.1 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, Eğitim Fakültesi ilköğretim Bölümünde görev yapan öğretim elemanlarının “sınıf yönetimi etkinliklerindeki beceri düzeyleri”nin öğrenci algılarına göre belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Eğitim Fakültesi ilköğretim Bölümü öğretim elemanlarının sınıf yönetimi etkinliklerindeki beceri düzeyleri, öğrenci algılarına göre nasıldır?
2. Cinsiyet, bölüm, sınıf düzeyi ve mezun olunan lise türü değişkenlerine göre öğrencilerin öğretim elemanlarının sınıf yönetimi etkinliklerine ilişkin algıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. Yöntem

Bu çalışma betimsel türde bir çalışmadır. 2003-2004 öğretim yılında Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi’ndeki öğrencilerin görüşleri veri olarak

toplanmış ve bu görüşler doğrultusunda, Eğitim Fakültesi ilköğretim Bölümünde görev yapan öğretim elemanlarının sınıf yönetimi etkinliklerindeki beceri düzeyleri saptanmaya çalışılmıştır.

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi'nde 2003-2004 öğretim yılında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. 500 öğrenci örneklem olarak alınmıştır.

Araştırmaya katılıp anketi cevaplayan öğrencilerin toplamı 453 kişidir. Bu sayı araştırmanın evrenini oluşturan yaklaşık 1800 öğrencinin % 25'ini oluşturmaktadır. Cinsiyet dağılımına göre araştırmaya katılan erkek öğrenci sayısı 300, bayan öğrenci sayısı ise 153'tür. Öğrencilerin okudukları bölümler sosyal alanlar ve fen alanları olarak gruplandırılmıştır. Araştırmaya sosyal alanlardan 280, fen alanlarından 173 öğrenci katılmıştır. Sınıf düzeylerine göre 1.sınıflardan 80, 2.sınıflardan 89, 3.sınıflardan 170 ve 4.sınıflardan 114 öğrenci araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 62 tanesi öğretmen lisesi, 310 tanesi genel lise ve 81 tanesi meslek lisesi çıkışıdır.

2.2. Veri toplama Aracı ve Geliştirilmesi

Eğitim Fakültesi ilköğretim Bölümünde görev yapan öğretim elemanlarının sınıf yönetimi etkinliklerinde hangi becerilere sahip olması gerektiğini belirlemek için öncelikle literatür taraması yapılmıştır. Özellikle Köseoğlu'nun (1994), Beyhan'ın (1994) ve Şen'in (2002) konu ile ilgili araştırmalarından yararlanılmıştır. Daha sonra Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesinde Eğitim Bilimleri Öğretim Elemanlarının sınıf yönetimi konusundaki görüşlerine baş vurulmuştur. Daha sonra 30 öğrenciden sınıf yönetimi etkinliklerinde bir öğretim elemanında bulunmasını düşündükleri en az 10 tane özelliği sıralamaları istenmiştir.

Araştırma konusu ile ilgili literatür taraması ve yüzyüze görüşmelerden elde edilen veriler ışığında veri toplama aracı taslağı oluşturulmuştur. Oluşturulan veri toplama aracı taslağı alanla ilgili öğretim elemanlarının görüşlerine başvurularak yeniden

düzenlenmiştir. Oluşturulan veri toplama aracı 40 öğrenciye uygulanarak geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır.

Veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde bağımsız değişkenlerin yer aldığı kişisel bilgiler; ikinci bölümde ise öğrencilerin eğitim fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının sınıf yönetimi etkinliklerindeki beceri düzeylerine ilişkin görüşlerini ölçen 28 maddelik “Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümünde Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Sınıf Yönetimi Etkinliklerindeki Beceri Düzeyleri Ölçeği” bulunmaktadır.

Bu ölçek Likert tipi 5’li dereceleme şeklindedir. Ölçekte yer alan öğretim elemanlarının sınıf yönetimi etkinliklerindeki becerilerinin gözlenme düzeyleri; Hiçbiri (1), Çok Ezi (2), Yarısı (3), Çoğunluğu (4) ve Tamamı (5) dereceleri ile belirlenmiştir.

Veri toplama aracının **Cronbach Alpha (α)** güvenirlik kat sayısı .97 olarak hesaplanmıştır.

2.3. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmacı tarafından veri toplama aracı olarak hazırlanıp geliştirilen anketlerden 500 tanesi Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilere dağıtılmıştır. Bu anketlerden 480 tanesi geri toplanabilmiştir. Toplanan bu anketlerden 17 tanesi çeşitli hataları nedeniyle iptal edilmiştir.

Verilerin analizinde SPSS İstatistik programından yararlanılmıştır. Veriler aritmetik ortalama, t- testi ve varyans (one-way) analizinden yararlanılarak yorumlanmıştır. Anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır. Aritmetik ortalamalar yorumlanırken; 1.00-1.80 arasında “hiçbiri”, 1.81-2.60 arasında “çok azı”, 2.61-3.40 arasında “yarısı”, 3.41-4.20 arası “çoğunluğu” ve 4.21-5.00 arası “tamamı” şeklinde değer taşıdığı kabul edilmiştir. Düzeylerin yer aldığı bu aralıklar, seçenklere verilen en düşük değer olan 1 ile en yüksek değer olan 5 arasındaki seri genişliğinin seçenek (düzey) sayısına bölünmesi ile elde edilmiştir.

3. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırmanın alt amaçlarında yer alan problemlere ilişkin bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

3.1. Öğrenci Algılarına Göre Eğitim Fakültesinde Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Eğitim-Öğretim Etkinliklerini Gerçekleştirme Düzeylerine İlişkin Bulgular

“Eğitim fakültesinde görev yapan öğretim elemanlarının sınıf içi eğitim-öğretim etkinliklerindeki düzeyleri öğrenci algılarına göre nasıldır?” alt problemine ilişkin bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1’deki bulgular incelendiğinde eğitim fakültesi öğrencilerinin algılarına göre, sınıf içi eğitim-öğretim etkinlikleriyle ilgili maddelerin yarısından fazlasında (28 maddenin 15’inde) öğretim elemanlarının “çok azı”, diğer 13 maddede ise “yarısı” yeterli olarak görülmektedir. Anketteki 28 maddeye (öğretim elemanlarının sınıf içi eğitim-öğretim etkinlikleri) verilen cevapların ortalamaları anketteki 15 madde için 1.81-2.60, geri kalan 13 madde için 2.61-3.40 aralığındadır. Ölçeğe göre 1.81-2.60 aralığı, öğrenci algıları açısından öğretim elemanlarının çok azının sınıf içi eğitim-öğretim etkinliklerinde yeterli düzeyde olduklarını göstermektedir. Öğrenci algılarına göre, öğretim elemanlarının yarısı ankette belirtilen 28 maddelik etkinliklerin 13’ünde yeterli olarak görülmektedir.

Tablo 1’e göre, bu çalışmada dikkate değer bulgulardan biri olarak, ankette belirtilen 28 maddelik etkinliklerin hiçbirinde öğretim elemanlarının çoğunluğunun ya da tamamının yeterli olduğu bir madde görülmemesi gösterilebilir.

Öğrencilerin öğretim elemanlarını en yeterli buldukları etkinlik, anketin 12.maddesindeki “konu alanı ile ilgili temel kavram ve ilkeleri bilir” olarak ifade edilen etkinliktir. Bu bulguya göre, öğretim elemanlarının kendi konu alanları ile ilgili olarak yeterli oldukları sonucu çıkarılabilir.

Tablo 1: Anket Maddeleri İle İlgili Öğrenci Algularına İlişkin Aritmetik Ortalamalar, Standart Sapmalar ve Değerlendirme Dereceleri

Anket maddeleri	\bar{X}	Ss	Değerlendirme Derecesi
Konu alanı ile ilgili temel kavram ve ilkeleri bilir	3.13	1.08	Yarısı
Derslerde konuları anlaşılır bir dille sunar	3.03	1.08	Yarısı
Konuları işlerken kolaydan zora. basitten karmaşığa ve bilinenden bilinmeyene doğru bir sıra izler	3.02	1.15	Yarısı
Bütün öğrencilere eşit öğrenme fırsatları sunar	2.97	1.21	Yarısı
Dersin işleniş sırasında içeriğe uygun örnekler verir	2.94	1.05	Yarısı
Öğrencilerin konularla ilgili sorular sormasına fırsat verir ve soru sormaya teşvik eder	2.79	1.09	Yarısı
Konuların işlenmesi sırasında gerekli tekrarları yapma ve önemli hususları vurgular	2.77	0.97	Yarısı
Ders süresini amacına uygun olarak etkili biçimde kullanır	2.77	1.06	Yarısı
Anlatılan konularla ilgili konular arsında bağ kurar	2.76	0.99	Yarısı
Sınıfta demokratik bir hava oluşturmaya özen gösterir	2.75	1.17	Yarısı
Öğrencilere isimleriyle hitap eder	2.70	1.50	Yarısı
Sınıfta olumlu bir hava oluşturmak için öğrencilere karşı samimi ve güven verici şekilde davranışlar sergiler	2.64	1.07	Yarısı
Ders konuları ile güncel durumlar arasında bağ kurar	2.63	1.50	Yarısı
Yeri geldikçe dönüt verir ve gerekli düzeltmeleri yapar	2.60	1.05	Çok azı
Öğrencilerin derse aktif katılımını sağlayacak sorular sorar	2.60	1.05	Çok azı
Öğrencileri başarılı olmaya güdüler	2.60	1.09	Çok azı
Konuları işlerken uygun teknik ve yöntemleri seçip kullanır	2.58	1.08	Çok azı
Öğrencilere değer verdiğini söz ve davranışlarıyla gösterir	2.58	1.11	Çok azı
Derse başlarken konunun amaçlarını açıklar	2.57	1.08	Çok azı
Sınıf içi istenmeyen davranışları uygun yöntemlerle çözmeye çalışır	2.56	1.14	Çok azı
Dersi sıkıcılıktan kurtarmak için yeri geldiğinde espri yapma. fıkra anlatma ve konuyla ilgili örnek olaylara yer verir	2.50	1.07	Çok azı
Öğrencilerin ön öğrenmelerini dikkate alarak varsa eksik noktaları tamamlayarak yeni konuya geçer	2.48	1.07	Çok azı
Beden dilini etkili kullanır	2.48	0.97	Çok azı
Dersin başlangıcında işlenecek konu ile ilgili hangi etkinliklerin hangi sıraya göre yapılacağını açıklar	2.38	1.01	Çok azı
Öğrencilerin problemlerini çözmelerine yardım eder	2.38	1.14	Çok azı
Konuları öğrenciler için ilgi çekici hale getirir	2.36	1.06	Çok azı
Dersleri coşkulu bir şekilde işler ve öğrencileri öğrenmeye karşı güdüler	2.31	1.04	Çok azı
Derse bütün öğrencilerin katılımını sağlar	2.30	1.07	Çok azı

“Derse bütün öğrencilerin katılımını sağlar” maddesi öğrenci algılarına göre en düşük ortalamaya sahiptir. Diğer düşük ortalamaya sahip maddeler ise şunlardır:

- Konuları öğrenciler için ilgi çekici hale getirir.
- Dersin başlangıcında işlenecek konu ile ilgili hangi etkinliklerin hangi sıraya göre yapılacağını açıklar.
- Dersleri coşkulu bir şekilde işler ve öğrencileri öğrenmeye karşı güdüler.
- Öğrencilerin problemlerini çözmelerine yardım eder.

Tablo 1’deki bulgular dikkate alındığında, öğretim elemanları öğretimle ilgili etkinliklerde, iletişim kurma, olumlu sınıf atmosferi oluşturma, öğrenci sorunlarıyla ilgilenme, öğrencileri güdüleme gibi sınıf yönetimi etkinliklerine göre, daha etkili oldukları görülmektedir. Bu bulgulardan öğretim elemanlarının sınıf yönetimi ile ilgili bir takım becerilerde yeterli düzeyde olmadıkları anlaşılmaktadır. Bu durum, öğretim elemanlarının yetiştirilmeleri sürecinde sınıf yönetimi konusunda yeterli bilgi ve becerilerle donatılmadıklarına bağlanabilir.

Şen ve Erişen (2002:99-116) yapılan bir araştırmada, öğrenci görüşlerine göre “konu alanı ile ilgili temel kavram ve ilkeleri bilme” davranışının öğretim elemanlarının çoğu tarafından gösterildiği bulgusuna ulaşıldığı belirtilmektedir. Aynı araştırmada sınıf içi öğretim etkinliklerinin sınıf yönetimi boyutunda öğretim elemanlarının çok azı öğrenciler tarafından yeterli görülmektedir.

İlköğretime öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretim elemanı yeterliklerinin değerlendirilmesi (Köseoğlu, 2004: 29, 73) adlı bir çalışmada öğrenci görüşlerine göre, öğretim elemanları sınıf içi öğretme-öğrenme etkinliklerinin bazılarında “orta”, bazılarında ise “çok az yeterli” düzeyde görülmüşlerdir.

Beyhan (1994) yılında yapılan benzer konudaki bir doktora çalışmasında, öğrenciler öğretim elemanlarını sahip olmaları gereken nitelikler açısından “çok az yeterli” bulmuşlardır. Sözü edilen bu bulgular araştırmanın bulguları ile örtüşmektedir.

3. 2. Öğrencilerin Cinsiyetlerine, Bölümlerine, Sınıf Düzeylerine ve Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre, Eğitim Fakültesinde Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Eğitim-Öğretim Etkinliklerini Gerçekleştirme Düzeylerini Algılama Derecelerine İlişkin Bulgular

Cinsiyet, bölüm, sınıf düzeyi, mezun olunan lise türü, değişkenleri öğrencilerin öğretim elemanlarının sınıf içi etkinliklerdeki düzeylerini algılamalarında anlamlı bir fark oluşturmakta mıdır?

Tablo 2: Cinsiyet Değişkenine Göre Frekanslar Aritmetik Ortalamalar Standart Sapmalar ve "t" Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	t	P	Anlamlılık
Bayan	153	2.53	0.74	2,29	.02	P<0.05
Erkek	300	2.70	0.75			

Tablo 2'deki bulgulara bakıldığında, bayan öğrencilerin öğretim elemanlarının sınıf içi eğitim-öğretim etkinliklerini algılama ortalaması 2.53, erkek öğrencilerin ortalaması ise 2.70'dir. Bayan öğrencilerin algılarının ortalaması erkek öğrencilere göre düşüktür. Tablodaki bulgulara göre, öğrencilerin cinsiyeti öğretim elemanlarının sınıf içi eğitim-öğretim etkinliklerini algılamalarında anlamlı bir fark oluşturmaktadır. Bu duruma göre, bayan öğrenciler, derslerine giren öğretim elemanlarını sınıf içi eğitim-öğretim etkinliklerinde daha az yeterli görmektedirler. Bu durumun nedenlerinden birisi, bayan öğrencilerin erkek öğrencilere göre öğretmenlik mesleğini daha önemli görmeleri ve meslek öncesi yetişme sürecinde öğretim elemanlarından beklentilerinin yüksek olması gösterilebilir. Ayrıca öğretmenlik mesleğinin bayanlar açısından daha uygun bir olduğu kanaatinin, bayan öğrencilerin beklentilerinde bir fark oluşturduğu da söylenebilir.

Tablo 2'deki bulgulara göre, bayan öğrenciler öğretim elemanlarının sınıf içi eğitim-öğretim etkinliklerinde "çok azı"nın (ortalama:2.53) yeterli olduğu yönünde görüş belirtirken, erkek öğrenciler öğretim elemanlarının "yarısı"nın (ortalama:2.70) yeterli olduğu şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 3: Bölüm Değişkenine Göre Frekanslar Aritmetik Ortalamalar Standart Sapmalar ve "t" Testi Sonuçları

Bölüm	N	\bar{X}	Ss	t	p	Anlamlılık
Sosyal	280	2.72	0.76	1.76	.78	P<0.05
Fen	173	2.60	0.74			

Tablo 3'e bakıldığında, öğrencilerin okudukları bölümlerin öğretim elemanlarının sınıf içi etkinlik düzeylerini algılamalarında anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir. Sosyal bölümlerde okuyan öğrencilerin algı ortalaması 2.72, fen bölümlerinde okuyan öğrencilerin algı ortalaması ise 2.60'dır. Bu sonuca göre, hem sosyal bölümlerde hem de fen bölümlerinde okuyan öğrenciler, öğretim elemanlarının "yarısı"nın sınıf içi eğitim-öğretim etkinliklerinde etkinliklerde yeterli oldukları görüşündedirler.

Tablo 4: Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Frekanslar Aritmetik Ortalamalar Standart Sapmalar ve "F" Testi Sonuçları

Sınıflar	N	\bar{X}	Ss	F	p	Anlamlılık
1.Sınıf	20	2.76	0.49	22.76	.05	P<0.05
2.Sınıf	89	2.12	0.57			
3.Sınıf	230	2.71	0.71			
4.Sınıf	114	2.91	0.80			
Toplam	453	2.64	0.73			

Tablo 4'deki bulgulara göre, öğrencilerin devam ettikleri sınıf düzeylerinin öğretim elemanlarının sınıf içi eğitim-öğretim etkinliklerinde anlamlı bir fark oluşturmaktadır. Bu fark 2.sınıf öğrencileri ile diğer sınıflar arasındadır.

Tablo 4 incelendiğinde, öğrencilerin sınıf düzeylerinin ortalamaları; 1.sınıf 2.76, 2.sınıf 2.12, 3.sınıf 2.71, 4.sınıf 2.91 ve bütün sınıfların genel ortalaması ise 2.64'tür. Bu duruma göre, 1.sınıf, 3.sınıf ve 4.sınıfların algı ortalamalarının genel ortalamanın üzerinde; 2.sınıfların ise genel ortalamanın altında bir algılama ortalamasına sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 5: Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Öğrencilerin Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Eğitim-Öğretim Etkinliklerini Algulamalarına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Sınıflar	Sınıflar	Ortalama Farkı	Ss	Anlamlılık
1	2.00	.64(*)	.17	.00
	3.00	.05	.16	.99
	4.00	-.14	.17	.86
2	1.00	-.64(*)	.17	.00
	3.00	-.58)	.08	.00
	4.00	-.79(*)	.09	.00
3	1.00	-.05	.16	.99
	2.00	.58(*)	.08	.00
	4.00	-.20	.08	.10
4	1.00	.14	.17	.86
	2.00	.79(*)	.09	.00
	3.00	.20	.08	.10

* P< .05

Tablo 5'deki Scheffe Testi sonuçlarına göre, 2.sınıf öğrenciler ile diğerleri arasında $P < .05$ anlamlılık düzeyine göre anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu sonucun nedenlerinden biri olarak ikinci sınıf öğrencilerinin beklenti düzeylerinin yüksekliği gösterilebilir. 2. sınıf öğrencilerinin bu sınıf düzeyinde öğretmenlik mesleğini benimsemeleri ve öğretmenlik mesleğine ilişkin bilgi birikimlerinin artışı derslerine giren öğretim elemanlarından beklentilerinin de artmasına neden olabilir.

Tablo 6 incelendiğinde, öğrencilerin mezun oldukları lise türünün öğretim elemanlarının sınıf içi eğitim-öğretim etkinliklerini algılamalarında anlamlı bir fark oluşturmadığı anlaşılmaktadır.

Mezun olunan lise türüne göre, öğrencilerin öğretim elemanlarının sınıf içi eğitim-öğretim etkinliklerini algılama ortalamaları; öğretmen lisesi mezunları için 2.73, genel lise mezunu öğrenciler için 2.66 ve meslek lisesi mezunu öğrenciler için 2.57'dir. Buna

göre mezun olunan lise türü dikkate alındığında öğrenciler öğretim elemanlarının “yarısı”nın sınıf içi eğitim-öğretim etkinliklerinde yeterli olduğu görüşündedirler. Ancak, öğretmen lisesi mezunu öğrencileri, genel lise ve meslek lisesi mezunlarına göre öğretim elemanlarını daha yeterli bulmuşlardır.

Tablo 6: *Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine Göre Frekanslar Aritmetik Ortalamalar Standart Sapmalar ve “F” Testi Sonuçları*

Lise Türü	n	\bar{X}	ss	F	p	Anlamlılık
Öğretmen lisesi	16	2.73	0.13	.53	.58	p>0.05
Genel lise	356	2.66	0.04			
Meslek lisesi	81	2.57	0.07			
Toplam	453	2.64	0.03			

4. Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilebilir.

1. Öğretim elemanları sınıf yönetimi konusunda yeterli bilgi ve beceri ile donanık olarak yetiştirilmeleri konusunda gerekli önlemler alınmalıdır. Bu konuda;
 - a. Öğretim elemanlarının öğretmenlik formasyonu konusundaki eğitimlerine önem verilmelidir.
 - b. Öğretim elemanları öğrenimleri esnasında sınıf yönetimi ile ilgili teorik bilgileri uygulama ile birleştirme olanağına sahip olmalıdırlar.
 - c. Öğretim elemanları öğrenimleri esnasında iletişim, rol yapma ve öğretim teknikleri ile materyallerini etkili bir şekilde kullanma konularında yeterli eğitim almalıdırlar.
2. Öğretim elemanları mesleki yaşantıları sürecinde etkili sınıf yönetimi konusunda seminer, konferans ve hizmet içi eğitim programlarından yararlanmalıdırlar. Bu programlar sayesinde kendi uygulamalarını kontrol etme olanağı bulabilirler.
3. Zaman zaman öğretim elemanları öğrencilerini sınıf yönetim konusundaki rollerine ilişkin bilgilendirilmelidirler.

Kaynaklar

- Açıkgöz Ü. K., (1996). *Etkili Öğrenme ve Öğretme*. İzmir:Kanyılmaz Matbaası.
- Başar, H., (2003). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Beyhan, N., (1996). “*İdeal Bir Öğretim Elemanının Nitelikleri*”. Yayınlanmamış Doktora Tezi İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gökçe, E., (2002). “*İlköğretim Öğrencilerinin Görüşlerine Göre Öğretmenlerin Etkililiği*”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Sayı:1-2. (111-112).
- Köktaş,K. Ş., (2003). *Sınıf Yönetimi*. Adana: Nobel Yayınları.
- Köseoğlu, K., (1992). “*İlköğretime Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Öğretim Elemanı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi*”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Küçükahmet, L., (1993). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Saraçoğlu, A. S., (1991). “*Nitelikli Öğretmen Yetiştirme*”, Eğitimde Arayışlar Sempozyumu. ss.81-85, İstanbul.
- Şen, Şenay ve Yavuz Erişen (2002) “*Öğreten Yetiştiren Kurumlarda Öğretim Elemanlarının Etkili Öğretmenlik Özellikleri*”, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı:1. (.99-116).
- Türkoğlu, Adil. (1991). “*Nitelikli Öğretmen Yetiştirme*” Eğitimde Arayışlar Sempozyumu, ss.113-116, İstanbul.